

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ :

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ—ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ

1933

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46^Α
ΑΘΗΝΑΙ

Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΓΑΛΛΟΙ ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΙ

MARCEL PROUST

Τὸ σύγχρονο γαλλικὸ μυθιστόρημα, ψυχολογικὸ μὲ τὸν Paul Bourget (Cruelle Échec, Crime d'amour, Le sens de la mort, Le disciple), πολιτικὸ, «βιογραφικόν», ὅσο καὶ ψυχολογικὸ μὲ τὸ Romain Rolland (Jean Christophe), βραβεύει, στὸν Marcel Proust, τὸν ἐξαιρετικὸν τοῦ ἀντιπρόσωπο καὶ τὸ μεγαλύτερον δημιουργὸν του. Ὁ Προύστ, βαθύς, ἀμείλιχτος παρατηρητὴς, δυνατός, ὀξύτατος ψυχαναλυτὴς ποιητὴς, καὶ μαζὶ ἀπαράμιλλος τεχνίτης τοῦ λόγου, δὲν εἶναι ὁ συγγραφέας ποὺ στέκεται μονάχα ὀπαδός, ἢ καὶ ἀρχηγός, μιᾶς σχολῆς. Στὸ δρόμο ποὺ ἄλλοι, βέβαια, πρωτοχάραξαν, αὐτὸς προχωρεῖ, πολὺ, μονάχος. Καὶ μὲ τὸ ψυχολογικὸ μυθιστόρημα δὲ θὰ δημιουργήσῃ μονοτύπους, δραματικὰς συγκρούσεις, ζωὴ, ψυχολογία. Θὰ πλάσῃ καὶ θὰ δώσῃ πνοήν σ' ἕναν κόσμον ὀλόκληρον.

Ἡ ζωὴ του ἢ ἴδια εἶναι ἀδιάσπαστα συνδεδεμένη μὲ τὸ ἔργο του. Γεννήθηκε στὸ Παρίσι, εἰς 10 Ἰουλίου 1871. Ὁ πατέρας του ἦταν καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς στὸ Πανεπιστήμιον. Σπούδασε στὸ περίφημον Λύκειον Κοντορσέ, πήρε διπλωμα φιλολογίας, καὶ στὰ 1892 παρουσιάστηκε γιὰ πρώτη φορά στουὺς φιλολογικοὺς κύκλους ἀπὸ τὶς στήλας τοῦ περιοδικοῦ Revue Blanche. Πολὺ γρήγορα ἔγινε γνωστός μὲ μιὰ μετάφραση τῶν ἔργων τοῦ ἄγγλου John Ruskin, καὶ τὸ 1896 ἔβγαλε τὸ πρῶτον του βιβλίον, μία σειρά διηγημάτων, ἀφηγήσεων, στοχασμῶν, ποιημάτων καὶ λυρικῶν κομμάτων, μὲ τὸ γενικὸν τίτλον «Les plaisirs et les jours», ποὺ ἔκαναν, τόσο στοὺς φιλολογικοὺς κύκλους ὅσο καὶ στὸν κόσμον τῶν σαλονιῶν, μεγάλη ἐντύπωση. Μὲ τὸ βιβλίον του αὐτὸ ποὺ, ὅπως λέει ὁ Anatole France στὸν πρόλογον ποὺ τοῦ ἔγραψε, «εἶναι σὰν ἕνα πρόσωπον νεανικόν, γεμᾶτον σπάνιον θέλημα καὶ λεπτότατη χάρις», καὶ ὅπου «περιγράφει μὲ τὴν ἴδιαν εὐχαρίστησιν τὸ ἀτελεισμένον μεγαλεῖον τοῦ ἡλίου ποὺ βασιλεύει καὶ τὶς ἀνήσυχες ματαιοδοξίας μιᾶς ψυχῆς ἀνόμης», ὁ Μαρσέλ Προύστ γίνεται ἀμέσως περιζήτητος παντοῦ, καὶ κυρίως ἐνὰ γυναικείον κόσμον. Φίλος στενὸς τῆς Madeleine Lemaire, τῆς Comtesse de Noailles καὶ ἄλλων διανοουμένων γυναικῶν, περνᾷ τὴν ζωὴν του ἐν σαλόνια, γνωρίζει ἐκεῖ τὴν ζωὴν, τὸν κόσμον, τοὺς ἀνθρώπους, ἕνα πλῆθος τύπων καὶ ἕνα πλῆθος πρόσωπα, ποὺ ἀργότερα, ὅταν θὰ ῥθεῖ ὁ καιρὸς νὰ νοσταλγήσῃ, μοναχός, τὰ «χαμένα χρόνια», θὰ ξαναζωντανέψουν

μὲς ἐν τῇ μνήμῃ του καὶ θὰ πάρουν τὴ θέσιν τοὺς ἐν τῇ σελίδει τῆς μοναδικῆς ἱστορίας ποὺ θὰ βγῇ ἀπὸ τὸ καταστάλαγμα μέσῃ του τῆς ζωῆς ἐκείνης. Ὁ καιρὸς αὐτὸς δὲν ἀργεῖ νὰ ῥθεῖ. Τὸ 1902, ἡ ὑγεία του, ποὺ δὲν ἦταν ποτὲ πολὺ γερή, κλονίζεται ἐπικίνδυνα. Ὁ Προύστ ἀποτραβιέται ἀπὸ τὸν κόσμον, ἀπὸ κάθε δράσιν. Σχεδὸν εἴκοσι ὀλόκληρα χρόνια, — τὰ τελευταῖα δεκαπέντε μάλιστα χωρὶς καμιὰ διακοπὴ, — μένει κλεισμένος ἐντὸ σπιτοῦ του. Θάλεγε κανεὶς, κλεισμένος ἐντὸν ἑαυτοῦ του. Μὲ τὴν παλιὰ ζωὴν του. Μὲ τὶς ἀναμνήσεις του. Δὲ συλλογιέται τίποτ' ἄλλο παρὰ πῶς νὰ τελειώσῃ τὸ ἔργον του, τὸ γιγάντιον, τὸ ἀπέραντον ἔργον ποὺ θέλει νὰ ὀλοκληρώσῃ. Γυρεύει, ψάχνει, ἀναζητεῖ μέσῃ του τὸν καιρὸν ποὺ πέρασε. Σεῖν φτωχικὴν, τὴν ἀπελπιστικὰ ἀσήμαντη κάμαράν του, ὅπου ζεῖ μαζὶ του, τὴν κρυφὴν του ζωὴν, ὅλο ἐκεῖνο τὸ πλῆθος ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ θύμησες, — γράφει, γράφει ἀδιάκοπα, ἀσταμάτητα, ἀκούραστα. Καὶ δὲν ἀναπλάττει μόνον «ἕναν κόσμον, ὅπως εἶπε ὁ Fr. Mauriac, γεμᾶτον ἀναρίθμητα πρόσωπα, σ' ὅλες τὶς βαθμίδας τῆς κοινωνικῆς, τῆς συναισθηματικῆς καὶ τῆς σεξουαλικῆς ὑπαρξῆς τους. Ξαναθυμᾶται μέρες, στιγμὲς, τὸ γύρισμα ἐνὸς δρόμου μὴν ὀρισμένη ὥρα μιᾶς ὀρισμένης χρονιάς, — καὶ σ' αὐτὴ τὴν κάμαρα, τὴν ἀνυπόφορον μίζερην καὶ φτωχικὴν, ἀξαρνα ξαναβρίσκει καὶ φυλάει γιὰ πάντα, ὅπως καρφώνουμε μιὰ πεταλούδα ζωντανή, τὴν εὐωδιά μιᾶς βραγιάς ἀνθισμένης».

Ἔτσι, σιγὰ σιγὰ, τὸ «A la recherche du temps perdu», δεκαπεντάτομον μυθιστόρησον, ἀρχίζει νὰ συμπληρώνεται καὶ νὰ ἐκδίδεται. Τὸ 1913 βγαίνει ὁ πρῶτος τόμος τοῦ πρώτου μέρους, ποὺ ἔχει τίτλον «Du côté de chez Swann». Τὸ 1917, ὁ δεύτερος. Τὸ 1918, οἱ τρεῖς τόμοι τοῦ δευτέρου μέρους, «A l'ombre des jeunes filles en fleurs», ποὺ ὕστερ' ἀπὸ μιᾶν ἐνθουσιώδη κριτικὴν τοῦ J. Léon Hauudet πέρνουν τὸ βραβεῖον Γκονκούρ. Τὸ 1921 μὲ 22, οἱ πέντε τόμοι τοῦ «Le côté de Guermantes» καὶ τοῦ «Sodomie et Gomorrhe». Ὁ συγγραφέας δὲν προφταίνει ὁμοίως νὰ ἰδεῖ τυπωμένον ὅλον τὸ ἔργον του, οὔτε καὶ νὰ δώσῃ τὴν τελευταία ματιὰ ἐντὸν χειρόγραφῳ του. Πεθαίνει εἰς 18 τοῦ Νοέμβρη τοῦ 1922, ἀφήνοντας ἀκόμη ἀνέκδοτον ἕξ τὸμους τοῦ ἔργου του.

Μετὰ τὸ θάνατόν του, ἡ «Nouvelle Revue Française», ποὺ εἶχε ἐκδώσει καὶ τὰ προηγού-

μενα βιβλία του, τους εκδίδει κι' αυτούς, με την επιμέλεια συγγενών του συγγραφέα και φίλων. Έτσι, τὸ 1924, βγαίνουν οἱ δύο τόμοι τῆς «Prisonnière» καὶ τὸ 1926 τὰ δίτομα «A l'heure que disparait» καὶ «Le temps retrouvée», πού εἶναι καὶ ἡ κατακλείδα ὅλου τοῦ ἔργου.

Ὁ Μαρσέλ Προυστ, στοχαστὴς καὶ ποιητὴς, λογοτέχνης καὶ φιλόσοφος, εἶναι κατ' ἐξοχὴν συγγραφέας με ἰδιότυπη προσωπικότητα. Κάθε σελίδα του ἔχει τὴ χαρακτηριστικὴ σφραγίδα τῆς ἰδιοφυΐας του, καὶ δὲν ὑπάρχει φράση του, — στοχασμὸς ἢ ἐντύπωση, περιγραφή ἢ ψυχολογία, — πού νὰ μὴ εἶναι ἀπόλυτα δική του τόσο στὸ περιεχόμενον ὅσο καὶ στὴν ἐκφραση. Τὸ ὕλικόν πού ἔχει ἀποταμιεύσει μέσα του, τὸ ξαναφέρει στὰ φῶς με τὴ δύναμη τῆς θύμησης, μιᾶς θύμησης ὅμως ὄχι θολῆς κι' ἀκαθόριστης, ἀλλὰ φωτισμένης καὶ ἐρευνητικῆς, συνδυαστικῆς, διορατικότητας. Τὶς ἀναμνήσεις κάθε εἴδους πού πλουτίζουν τὸν ἐσωτερικὸν του κόσμον, τὶς δουλεύει, τὶς βασανίζει, τὶς ξαναπαρουσιάζει, πάντα μ' ἓνα καινούργιο φῶς, με μιὰ καινούργια σκέψη. Τὰ πρόσωπά του, τὰ ἀνατέμνει ὡς τὰ πιὸ μύχια τοὺς συναισθήματα, ὡς τὶς πιὸ μυστικὰς πτυχὲς τοῦ ὑποσυνειδήτου καὶ τῆς συνειδήσεώς του, παρακολουθεῖ βήμα-βήμα τὴν ψυχολογία τους ἀπὸ χίλιες πλευρῆς, ἀπ' ὅλες τὶς ἀπόψεις, — βγάνει συμπεράσματα ἀπὸ μίαν κίνηση, φτάνει σ' ἀποκαλύψεις ἀπὸ ἓνα λόγο πού μπορεῖ νὰ τοὺς ἔχει ξεφύγει. Ἡ ψυχολογία του, λεπτότατη, ἢ ψυχανάλυσή του, ἀνιχνευτικὴ, δὲν ἀφήνει τίποτα ἀνεξήγητο. Ὁρθολογιστὴς, ζητάει σ' ὅλα τοὺς λόγους καὶ τὶς ἀφορμῆς, ἐρμηνεύει, ἀναλύει, ξεσκεπάζει τὰ πραγματικὰ αἷτια κάτω ἀπὸ τὰ πλαστὰ φαινόμενα, — κι' αὐτὰ, τὰ φαινόμενα, τὰ συνδέει με χίλιους τρόπους, τὰ συνδυάζει πολλὰς φορὲς ἀπροσδόκητα, μὰ πάντα με μιὰν ἀκλόνητη λογικὴ καὶ μιὰ διορατικότητα πού καταπλήσσει. Αὐτὴ ἢ σύνδεση, αὐτὴ ἢ ἀλληλεξάρτηση τῶν πάντων, χαρακτηρίζει κυριώτατα ὅλο τὸ ἔργο του. Γι' αὐτὸ κι' οἱ ἀτέλειωτες παρεκβάσεις του, οἱ ἐπαναλήψεις του, τὰ ξαναγυρίσματα σὲ πράγματα πού ἔχει ξαναπεῖ, καθὼς κι' ὅλη αὐτὴ ἢ ἔλλειψη κάθε φόρμας καὶ κάθε ἐξωτερικὰ φανερῆς ἀρχιτεκτονικῆς στὴν ἀλληλουχία ἀναμνήσεων καὶ γεγονότων.

Εἶπαν πολλοὶ πὼς ὁ Προυστ ἀραδιάζει, χωρὶς καμιά συμμετρίαν, καμιά πειθαρχίαν, τὶς ἀναμνήσεις του τὶς πιὸ διαφορετικῆς, ὅτι δὲν ἐννοεῖ νὰ θυσιάσει τίποτα ἀπὸ τὸ παρελθόν του. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς μπορεῖ καμιά φορὰ νὰ καταντάει κουραστικὸς· αὐτὴς οἱ ἀλλεπάλληλες παρεκβολές, καὶ τὸ ἀπροσδόκητο πλέξιμον, στὴ διήγησή του, πραγμάτων ἀσχετῶν ἐξωτερικὰ, ξενίζουν ἴσως τὸν ἀναγνώστη πού τὸν πρωτοδιαβάσει· ὅμως, καθὼς λέει πάλι ὁ Μωριάκ, «στὸ ἔργο του δὲν ὑπάρχει τίποτα, οὔτε μιὰ γραμμὴ, πού νὰ μὴ εἶναι διαλεγμένη μέσα σ' ἄλλες χίλιες· μὰ τὸ ξεδιάλεγμα τοῦ Προυστ γίνεται ἀπὸ τὸ σύνολον τοῦ παρελθόντος του». Κι' αὐτὸ τὸ παρελθόν, μόνο αὐτό, «εἶναι τὸ στοιχεῖόν του· τὸ παρόν, στὴ διήγησή του, δὲν

εἶναι γι' αὐτὸν παρὰ μιὰ στιγμὴ τοῦ παρελθόντος» (René Lalou).

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Μαρσέλ Προυστ, διπλωμάτες, ἀριστοκράτες, διανοούμενοι, κοσμικοὶ κύριοι, ἄστοι, μικροαστοὶ, εἶναι ὅλοι τύποι ἐξαιρετικὰ πολυσύνθετοι. Οἱ ψυχολογικὲς περιπτώσεις τους, οἱ ψυχογραφίες τους, μοναδικὰ παρουσιασμένες ἀπὸ τὸ συγγραφέα, εἶναι ἀληθινῆς ὅσο κι' ἀληθοφανεῖς, παρ' ὅλο πού, πολλὰς φορὲς, εἶναι σπανιώτατες. Ψυχολογικὰ παράδοξα, — σπάνια περισσότερο στὸ φανέρωμά τους, στὸ παρουσιασμὸν τους μπρὸς στὰ μάτια τοῦ ἀναγνώστη, παρὰ στὴν ἴδια τὴν οὐσίαν τους, — ὄχι ψυχολογικοὶ παραλογισμοὶ.

Ὁ Προυστ εἶναι ὁ πρῶτος συγγραφέας πού παρουσίασε στὸ μυθιστόρημα ὄχι μόνο τὰ ἄδύτα, ἀλλὰ καὶ τοὺς κρυφοὺς ἄρμούς, ὅλο τὸ μηχανισμό τῆς ψυχῆς. Ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὶς θεωρίες τοῦ Bergson καὶ τοῦ Freud, γίνεται ψυχαναλυτὴς, ἐρευνητὴς, ἐρμηνευτὴς, ὄχι ὅμως καὶ ψυχολόγος ἐπιστήμονας. Ἀπὸ φιλοσοφικὴ ἀποψη, τὸ ἔργο τοῦ Προυστ δὲν παρουσιάζει ἐνδιαφέρον ἐξαιρετικόν. Παρ' ὅλο του τὸ δογματισμὸν σὲ πολλὰ, παρ' ὅλο πού ἀσχολήθηκε εὐρύτατα καὶ περιέγραψε λεπτομερέστατα τὰ περισσότερα ψυχολογικὰ φαινόμενα καὶ τὶς κυριώτερες ψυχικὰς καταστάσεις, δὲ μπόρεσε νὰ ξεπεράσει σὲ τίποτα τὰ ἐπιστημονικὰ πορίσματα τῆς ψυχολογίας καὶ τῆς φιλοσοφίας.

Τὸ ὕφος του, «ἄρνηση κάθε ὕφους» ὅπως εἶπαν πολλοὶ, κουραστικὸν καὶ σὰν ἄρρυθμον στὴν ἀρχή, τόσο πού νὰ τὸ βροῖσει κανεὶς ὑπερβολικὰ πολὺπλοκον, στρυφνόν, ἢ καὶ σκοτεινόν καὶ πολλὰς φορὲς ἀνανταπόδοτον, μόλις τὸ συνηθίσεις ἔχει μιὰ γοητεία μοναδική. Ἡ φράση του, χωρὶς φραγμόν, χωρὶς ἀύστηρὴν φόρμα, ἀπέραντη, με χίλια παρακλίδια, παρεπιπτώσεις, γυρίσματα, προσθήκες, εἶναι τὸ θαυμαστὸ ὄργανον καὶ ἡ ἀπαραίτητη συνέπεια ὅλης τῆς τεχντροπίας του. Δυνατὴ, σοφὰ ἀρχιτεκτονημένη, κι' ὡς φαίνεται με τὴν πρώτη ματιὰ ἀσύμμετρον ἢ ἀδοῦλευτον, δίνει καὶ στὴ γλῶσσα τοῦ συγγραφέα μὴν ἐξαιρετικὴ λάμψη. Ἡ γλῶσσα αὐτή, ἀλλοῦ τρεχούμενη, ἀπλή, γλῶσσα τῆς καθημερινῆς ὁμιλίας, πλουτίζεται ἀλλοῦ με πλῆθος ἀπροσδόκητους ὄρους, ἀπίθανες συνθέσεις λέξεων, καὶ τὸ κυριώτατον, με πλῆθος ἀκριβέστατες, ὅσο κι' ἀσυνήθιστες μεταφορῆς. Ἡ πολὺπλοκον, ἢ πολυδαίδαλη σκέψη τοῦ συγγραφέα διοχετεύεται στὴ φράση του ἀπρόσκοπτα, κι' ὅταν διαβάσει κανεὶς λίγες σελίδες του, ἢ διαύγεια κι' ἢ σαφήνεια φανερώνονται ἔστω καὶ πίσω ἀπὸ μιὰ φράση ὀγδόντα καὶ παραπάνω στίχων.

Ὁ Μαρσέλ Προυστ εἶν' ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς πού διαβάστηκαν καὶ μεταφράστηκαν πάρα πολὺ σ' ὅλες τὶς γλῶσσας. Καὶ πού ἐρευνηθήκαν πολὺ. Σὲ μᾶς ἐδῶ, ἔξω ἀπὸ ἓναν περιορισμένον κύκλον μορφωμένων πού διαβάζουν τὴ σοβαρὴ ξένη λογοτεχνία, — γιὰτὶ ἄλλιως, ὅλοι διαβάζουν Dolly καὶ Décobra, — εἶναι σχεδὸν ἄγνωστον. Οἱ λίγες σελίδες τοῦ Προυστ πού δημοσιεύσαμε, εἶναι οἱ πρῶτες, ἂν δὲν κάνω λάθος, πού μεταφράζονται στὴ γλῶσσα μας.

Στὴν πατρίδα του, ἀμφισβητήθηκε πάρα πολὺ. Ἀκόμα καὶ σήμερον, δὲν εἶναι λίγοι ὅσοι τὸν βρῖσκουν παραδοξολόγο, φλύαρο, ἀπεραγτολόγο, ἀφορημαριστο, κουραστικό, ἀδιάβαστο. Ἐμεῖς — καὶ ἀναφέρω ξανά λόγια τοῦ Μισριάκ — «πιστεύουμε στὴν ἀθανασία τοῦ ἔργου του». Γιὰ μᾶς εἶναι ὁ ξεχωριστὸς ἀγγραφεὺς μὲ τὴν

ποιητικὴ ψυχὴ, τὴν ἰσχυρὴ προσωπικότητα, καὶ τὴν οὐδέτατη διαίσθησις, ποῦ ἔδωσε, στὸ ψυχολογικὸ μυθιστόρημα τοῦ Βουργεὶ καὶ τοῦ Stendhal, τὴ μεγαλύτη καὶ τὴ βαθύτη προέκτασις, καὶ ποῦ ἐπηρέασε δυνατὰ, ταλέντα ἀξιοσημείωματα, ὅπως τοῦ Jean Giraudoux, τοῦ François Mauriac καὶ τοῦ André Maurois.

ΝΑΣΟΣ ΔΕΤΖΩΡΤΖΗΣ

MARCEL PROUST

Ἡ ἐξομολόγησις ἑνὸς κοριτσιοῦ

ΔΙΗΓΗΜΑ

«Οἱ σαρκικὲς ἐπιθυμίαι μᾶς παρασέρνουν θῶ καὶ καί, μὰ σὺν περάσει ἡ ὥρα τους, τί μᾶς ἀπομένει; Βᾶρος στὴ συνείδησι καὶ ἀποσύνθεσι τοῦ νοῦ. Πάσι κανεὶς γιὰ τὴ χαρὰ, καὶ πολλὰς φορές ξαναγυρίζει στὴ θλίψι. κι' οἱ χαρὲς τοῦ βραδυοῦ θολώνουν τὸ πρωῖνό. Ἔτσι κι' ἡ ἡδονὴ σοῦ χαμογελάει στὴν ἀρχή, μὰ στὸ τέλος σὲ πληγώνει καὶ σὲ σκοτώνει.»

(Μίμησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, Α', ιη')

Α'

Parmi l'oubli qu'on cherche aux fausses allégresses
revient plus virginal à travers les ivresses,
le doux parfum mélancolique des lilas.

Henri de Régnier

Ἐπιτέλους, ἡ ἀπολύτρωσις πλησιάζει. Βέβαια, στάθιγα ἀδέξια, τράθηξα κακά, λίγο ἔλειψε νὰ μὴ χτυπηθῶ καθόλου. Χωρὶς ἄλλο, θάτανε καλύτερα νᾶχα μείνει στὸν τόπο, μὰ τελοσπάντων δὲ μπόρεσαν νὰ μοῦ βγάλουν τὴ σφαῖρα, κι' οἱ ἀνωμαλίες στὴν καρδιὰ ἀρχίσανε. Αὐτὸ δὲ μπορεῖ νὰ βαστάξει καὶ πολὺ. Καὶ ὅμως, ὀχτῶ μέρες! αὐτὴ ἡ ἱστορία μπορεῖ νὰ κρατήσῃ ἀκόμα ὀχτῶ μέρες! ποῦ ἐγὼ δὲ θὰ μπορῶ νὰ κάνω τίποτ' ἄλλο παρὰ νὰ προσπαθῶ νὰ ξανασυλλάβω τὴ φριχτὴν ἀλληλουχία τῶν περιστατικῶν. Ἄν δὲν ἤμουνα τόσο ἀδύνατη, ἂν εἶχα ἀρκετὴ θέλησις ὥστε νὰ σηκωθῶ, νὰ φύγω, θάθελα νὰ πάω νὰ πεθάνω στὴ «Λησμονιά», στὸ πάρκο ὅπου πέρασα ὄλα τὰ καλοκαίρια μου ὅσο ποῦ ἔφτασα στὰ δεκαπέντε μου χρόνια. Κανέν' ἄλλο μέρος δὲν εἶναι τόσο γεμάτο ἀπὸ τὴ μητέρα μου, κανένας ἄλλος τόπος δὲν ἔχει ποτιστεῖ τόσο ἀπ' αὐτὴν, ἀπ' ὅταν ἦταν ἐκεῖ, κι' ἀπ' ὅταν ἔλειπε ἀ-

κόμα. Ἄμα βρίσκεται κάποιος μακριὰ σου, δὲν εἶναι, ὅταν ἀγαπᾷς, σὰ νὰ τὸν ἔχεις κοντὰ σου πιδ σίγουρα, πιδ ἀποτελεσματικά, πιδ ζωντανά, πιδ ἀδιάσπαστα, πιδ πιστά;

Ἡ μητέρα μου μὲ πήγαινε στὴ «Λησμονιά» τέλη τοῦ Ἀπρίλη, ξανάφευγε σὲ δυὸ μέρες, περνοῦσε πάλι δυὸ μέρες μαζί μου κατὰ τὰ μέσα τοῦ Μαγιοῦ, ὕστερα ἐρχόταν καὶ μ' ἔπερνε τὴν τελευταία βδομάδα τοῦ Ἰουνίου. Αὐτὲς οἱ μέρες τοῦ ἐρχομοῦ της, οἱ τόσο σύντομες, ἦτανε γιὰ μένα ὅ,τι τὸ πιδ γλυκὸ καὶ τὸ πιδ σκληρό. Μὲ γέμιζε χάρια, ἐνῶ συνήθως, γιὰ νὰ μὲ κάμει πιδ δυνατὴ καὶ νὰ καταπραῖνει τὴν παθολογικὴν εὐαισθησία μου, ἦτανε σ' αὐτὰ πολὺ μετρημένη. Τὶς δυὸ βραδυὰς ποῦ περνοῦσε στὴ «Λησμονιά», ἐρχόταν καὶ μοῦλεγε καληνύχτα στὸ κρεβάτι μου, συνήθεια παλιὰ ποῦ τὴν εἶχε ἀφήσει, γιὰτὶ ἐμένα μοῦκανε πολλὴ χαρὰ καὶ πολὺ κακό, καὶ γιὰτὶ, μὲ τὸ νὰ τὴν ξαναφωνάζω γιὰ νὰ μοῦ πεῖ πάλι καληνύχτα, ἡ-